

prema širemu međuplemenskome. Nepomireni, barem u većini, sa svojim domaćim, bosansko-hercegovačkim Hrvatima, oni su sa simpatijom gledali u Hrvate dalmatinske, za koje su bili uvereni da u poslednjim ciljevima idu u korak sa njima, znači prema Beogradu, pa su se nadali da će preko njih moći da vrše izvestan uticaj i na svoje bosanske hrvatske vodje.

Ova solidarnost bosanskih Srba sa dalmatinskim Hrvatima, pojačana naročito posle manifestacije oduševljenja za Srbiju 1912. god., a naročito pokret nacionalne solidarnosti sa Srbijom, kojim je čitava politička Dalmacija na znamenitom zboru u Zadru u jeseni 1912. god. izjavila svoje udivljenje Srbiji i otvoreno protestovala protiv nemačko-mađarskih zahteva da Austrija spreči proširavanje Srbije prema Jadranskom moru, sačuvala se i kroz vreme p o g r o m a , koji su sledili po ubistvu prestolonaslednika Franza Ferdinanda i za vreme rata, a onda pogotovo u poslednjoj godini rata, kad se izgrađivala revolucionarna nacionalna organizacija za otpor protiv habsburške politike.

Ovo približavanje, ne samo da je, ako ne potpuno uklonilo, svakako silno ublažilo onu početnu ekskluzivno plemensku orijentaciju bosanskih političara i političkoga društva, već je i omogućilo aktivnu i direktnu saradnju bosanaca Srba sa Hrvatima. Bez njega, a pogotovo bez onoga još jačeg približavanja, koje je nastalo za vreme rata, naročito između dalmatinskih Hrvata i bosanskih Srba, ne samo da bi ostali žešći tragovi sukoba posle Franz-Ferdinandova ubistva, nego je pitanje, da li bi bilo uopće osigurano i učestvovanje ukupnog bosansko-hercegovačkog političkog vođstva u akciji Narodnog Veća u Zagrebu i u onima koje su tome prethodile. A upravo toj saradnji ima se upisati u zaslugu i pristupanje vojvođanskih radikala, čime je istupanje Narodnog Veća postiglo u istini karakter predstavnštva svih habsburških Jugoslovena.

* * *

Pre rata se u povesti evolucije naših političko-nacionalnih prilika davala ogromna važnost t. zv. Riječkoj rezoluciji, pa Z adarskoj rezoluciji. U oktobru 1905 sastali su se hrvatski poslanici opozicioneri iz zagrebačkog sabora sa hrvatskim poslanicima dalmatinskim iz bečkog Reichsrata da bi se zauzelo stanovište koje bi trebalo da bude stanovište Hrvata u konfliktu između Krune i Mađara. Mađarska koalicija Kossuth-Aponny-Andrassy bila je opet jednom prodrmala javno mišljenje mađarsko u smislu četrdesetosmaškog programa mađarskog (osim dinastije, u koju Kossuth sin nije dirao, kako je radio njegov otac). Franz Josef je hteo da pokret skrši i tu se opet setio četrdesetosme i šezdesetsedme-osme. Hrvati su još jedared trebali da posluže kao oni koji će urazumeti Mađare. Među Hrvatima je ubacivana opet stara parola koja se poverljivo šaputala »Curia est pro nobis«. Frano Supilo u Novom listu, splitska Sloboda, zagrebački Obzor, Pokret, i dr. mobilisao celu omladinu i uzbuniše čitavu hrvatsku javnost protiv ponovnog igranja stare uloge. Na Rijeci se u početku sukobile dve tendencije, habsburška i samostalna, ona prva u